

>>> EXPO >>>

„Eerste dienst in orthodoxe kerk, Kamp 15, Siberië, Rusland.” © CDK, MP

„Camp 22, Krasnoyarsk, Siberië, Rusland”: wat onderscheidt dit beeld van een amateurfoto? © Carl De Keyzer, Magnum Paris

Belgische topfotograaf stelt tentoon in Knokke**Carl De Keyzer gaat**

In het Zwart Huis in Knokke loopt er een tentoonstelling met foto's van Carl De Keyzer. Heerlijke foto's zijn het, van misschien wel de belangrijkste Belgische fotograaf. **Johan de Vos**

IN de zeven kamers van Het Zwart Huis hangen zeven reeksen foto's van Carl De Keyzer (Kortrijk, 1958). Elke reeks hoort bij een van de zeven fotoboeken die hij tot nu toe maakte. Het zijn foto's die niet voor de boeken geselecteerd werden, we zien ze voor het eerst.

Carl De Keyzer is een fotograaf in de volle betekenis van het woord. Hij reist. Hij zoekt een plaats en een moment. Dan knipt hij op een welbepaald moment een rechthoek uit wat hij ziet. Dat kan alleen met een fototoestel.

Veel fotografen werken aan de rand van de fotografie, bijvoorbeeld in de buurt van de schilderkunst — omdat ze het beeld niet knippen maar opbouwen en bewerken — of in de buurt van het theater omdat ze hun onderwerp regisseren. Carl De Keyzer niet; hij bevindt zich in het centrum van de fotografie. De keuzes die hij

maakt, zijn typische fotografiekeuzes. Zijn manier van werken is uit de mode geraakt. Het is lastig. De echte fotograaf is afhankelijk van zijn onderwerp. Hij moet leren wachten en zoeken. Maar die fotografie creëert wonderbaarlijke mogelijkheden. De foto is niet alleen het voortbrengsel van een fotograaf, maar het samengaan van het onderwerp en de fotograaf. Dat wordt superinteressant als bijzondere mensen het onderwerp zijn, in bijzondere omstandigheden.

Eigen stijl

Sinds zijn eerste fotoboek heeft Carl De Keyzer een opmerkelijke, eigen stijl. Het is geen truc of techniek, maar een aparte manier van fotograferen, altijd anders en toch manifest van hem. Hij is als een kater die een muis gevangen houdt en doet alsof het hem niet interesseert. Hij is zijdelings aandachtig. De pointes van zijn foto's bevinden zich niet waar je het zou verwachten. Hij doet beroep op de aandacht en intelligentie van de kijker. Zo komt het dat zijn foto's niet dwingend zijn. De kijker kan erin rondwandelen en een eigen parcours volgen. Hij

ontmoet er dingen die mooi zijn en vooral ook bevreemdend. Van een herkenbare onbegrijpelijkheid.

De foto met het lesbische koppel (zie hierboven) werd gemaakt in Siberië in het vrouwenkamp nummer 22 in Krasnoyarsk. Hij hoort bij het project *Zona* (2003), de reeks in zijn jongste boek. Er zijn dertien mensen in beeld. De luidspreker staat centraal. De kleuren maken de foto rommelig, minder „artistiek”. Er is het roze van de muur en het goedkope groen van het tafelkleed. Carl De Keyzer zegt dat het geheel opgesmukt werd om een goede indruk te maken op de buitenlandse fotograaf. De foto lijkt zelfs een beetje amateuristisch, want het meisje rechts in beeld verloor een stuk van haar gezicht. De opname werd gemaakt met een flits, maar de mensen achter het gordijn, in het hoger gelegen kamertje, kregen ander licht.

Men kan zich afvragen waardoor die foto zich onderscheidt van een foto gemaakt door een onopgeleide toevallige voorbijganger met een wegwerpcamera. Het antwoord heeft te maken met iets als „een geniale complexiteit”. In dit gecompliceerde beeld gaat de

aandacht toch geleidelijk naar het koppel links in beeld. Beide geliefden letten niet op De Keyzer en hij plaatst hen niet in het midden, hoewel hun activiteit de aandacht van de kijker verdient. Hij toont de context, de jongeren, het geharrewar, de wankelende elementen van het interieur. Zonder nadruk te leggen op het een of het ander.

De scherpte en de helderheid liggen vooraan, de materie (bijvoorbeeld de stof van de gele pull) wordt voelbaar. De mensen in de achtergrond kijken de andere kant op, hun blik leidt de aandacht niet af. Dit is een Carl-De-Keyzerbeeld: een Siberisch strafkamp met een lachend meisje. Dit beeld brengt niet de Waarheid maar het is een mooi en tegelijk treurig stukje ervan.

Oogspanning

Voor elk van zijn boeken maakte Carl De Keyzer lange reizen en duizenden opnamen. Er is een zekere lichtzinnigheid vereist om een keuze te maken uit al dat werk. Het is niet te doen. Men mag er niet al te veel bij nadenken. Het heeft te maken met intuïtie en natuurlijk ook met het geheel van het boek, een visuele en inhoudelijke

eenheid.

Bij deze tentoonstelling gaat Carl De Keyzer buiten zijn boeken. Dat is gevaarlijk: fotografen en kunstenaars die zich willen manifesteren op de kunstmarkt moeten een oorspronkelijke keuze drastisch handhaven en de wetten van vraag en aanbod nauwkeurig in de gaten houden. Carl De Keyzer doet dat minder. Het commerciële is niet zijn hoofdbekommernis. Het is gedurfd dat hij nu een collectie nieuwe „oude” foto's presenteert. Het getuigt van een sportieve, jongensachtige reflex. Tegelijk geeft het de kijker de mogelijkheid om op een kleine oppervlakte een interessante evolutie te zien.

Zona is voorlopig zijn laatste boek. Het haalde glorie en voluit de internationale pers. Het was ooit anders: zijn eerste boek heette *Oogspanning* (1984). Het werd uitgegeven in eigen beheer, met een voorwoord van Johan Anthierens. Er werden slechts enkele tientallen exemplaren van verkocht. Nu is het een collectors item.

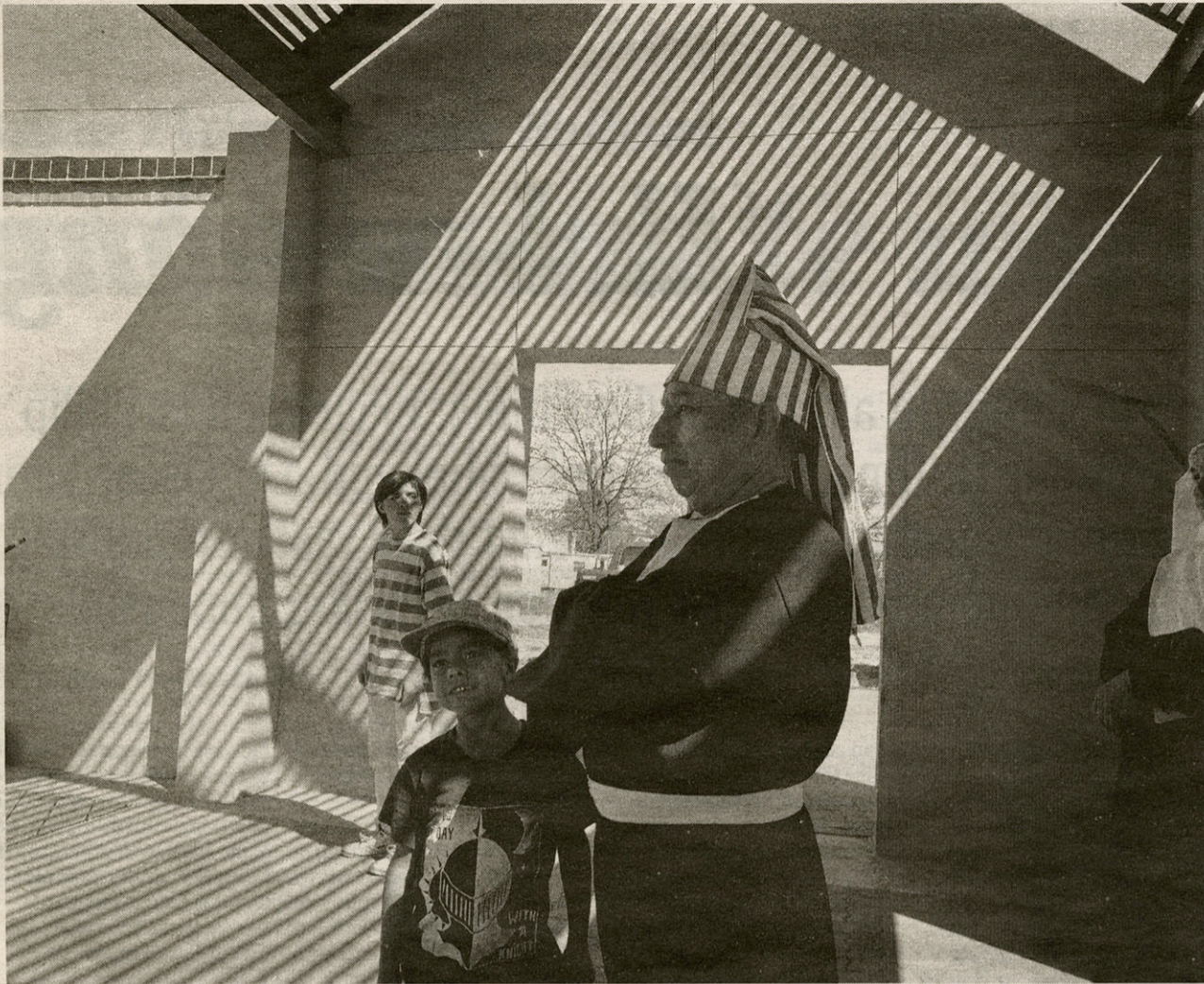
De opnamen werden gemaakt in onze streken; van Eastbourne (het land van Tony Ray-Jones) over Gent, Oostak-

ker en Mariakerke, tot Nîmes en Monaco. De foto's toonden grapjes en nevenverschijnselen, ze zijn vriendelijk voor de mensen. Op de tentoonstelling in Het Zwart Huis hangen zes foto's die tegelijk met die reeks gemaakt werden. De foto's zijn gedateerd, maar duidelijk spannender dan het doorsnee werk uit die tijd. Carl De Keyzer was op dat moment de medebeheerder van de fotogalerij XYZ. Via dat circuit kwam hij in contact met de meest vermaarde fotografen van de wereld. De lat lag meteen hoog.

Bij het vroegere werk van Carl De Keyzer — zie ook *India* uit 1987 — speelde de esthetiek een grote en opvallende rol. Naarmate de boeken vorderen, wordt de vormgeving gecompliceerder en staat ze minder in functie van een bevallige beeldcompositie.

Surrealistisch

De volgende boeken zijn indrukwekkende reportages. Ze handelen over de USSR voor en na de val van het communisme: *Homo Sovieticus* (1989) en *East of Eden* (1996). Ze tonen het dagelijkse leven met de sporen van de veranderende cultuur, eerst tijdens de glasnost en vervolgens na de val van de muur. Het is zwart-witfotografie van zeer dichtbij, helder verlicht met een flits. Carl De Keyzer gebruikt vaak een groothoekobjectief, een

„San Antonio, Texas, 1991. Goede Vrijdag Processie”: let op het spel met de strepen. © Carl De Keyzer, Magnum Paris

buiten zijn boeken

negatiefformaat van 6x7 centimeter en een fel flitslicht. Daarmee brengt hij de voorgrond — meestal mensen — helder en uiterst scherp in beeld. De achtergrond krijgt zo minder licht en wordt echt een achtergrond.

Het dichtbij veroorzaakt een betrokkenheid van de kijker. Het maakt de voorgrond voelbaar. Door het gebruik van de flits verandert hij grondig het bestaande lichtdecor. Dat werkt vervreemdend, zelfs een tafereel dat men goed kent, wordt dan anders; helderder en surrealistisch. Elk onderdeel van het beeld is herkenbaar, maar het geheel doet vreemd aan.

Tussen de twee reeksen over Rusland trok hij een paar maanden met een camper door de Verenigde Staten om er een reeks te maken over de godsdiensten daar. Het resultaat was *God inc* (1992). Op de tentoonstelling zijn er van die reeks onder andere vijf panoramische foto's te zien. Die techniek is typisch voor hem. Het is een kijklandschap. De foto's zijn moeilijk te overzien met één blik. De kijker kan er van alle kanten aan beginnen.

Of neem nu die foto van de Goede-Vrijdagprocessie in Texas, die hangt in de voorste kamer van Het Zwart Huis. Hij toont een schijnbaar machtige man in groot ornaat met een muts in felle diagonale strepen. Het is geen toeval dat die man

„Grieks beeld, Leningrad, 1989.” © Carl De Keyzer, Magnum Paris

De Keyzer gedraagt zich als een kater die een muis gevangen houdt en doet alsof het hem niet interesseert

gefotografeerd werd in een ruimte met felle diagonale strepen die getrokken worden door het zonlicht. Het is een beeld met een sterke grafische vormgeving. En toch: in de voor- en achtergrond zien we ook kinderen. Hun aanwezigheid is typisch voor Carl De Keyzer. Zo relateert hij zijn foto en maakt hij het gebeuren iets gecompliceerder. Slimmer.

Het is trouwens heerlijk om de foto's van Carl De Keyzer te herontdekken, iedere keer zie je weer andere elementen. Het complexe zorgt ervoor dat de foto niet meteen al zijn geheimen prijs geeft.

En dan is er de reeks *Evropa* (2001) waarin hij in zijn eigen werelddeel het spoor volgt van Keizer Karel, zijn — bijna — naamgenoot. Hij heeft er kritiek op de Europese drang om het zogezegd glorieuze verleden op te hemelen via stoeten en culturele manifestaties. Het is een felle fotoreeks in donkere

tinten van grijs, zonder heldendrom, confronterend. Op de tentoonstelling zijn er vijf foto's bij deze reeks. Beelden met kruisen, cola, een picknick, kussende koppels en een politiemannetje van voor de politiehervorming.

Carl De Keyzer is ondertussen een fotograaf van wereldfaam, lid van het legendarische fotocollectief Magnum. De tentoonstelling is belangrijk, maar tegelijk een spelerei. Een hapje uit de overvloed van beelden en kwaliteit in het prachtige decor van Het Zwart Huis.

► Carl De Keyzer, „Extra Libros”, Het Zwart Huis Dumortierlaan 8, Knokke, zaterdag en zondag van 14 tot 18 uur, tijdens de paasvakantie ook op maandag en vrijdag. Nog tot 5 juni.

► www.hetzwarthuis.be
► www.carldekeyzer.com

EXPO

- 1. Het verlangen naar schoonheid** Al het raffinement van de toegepaste kunst uit Wenen in een avontuurlijk overzicht. Paleis voor Schone Kunsten, Ravensteinstraat 23, Brussel, tot 28 mei, 02-507.84.44. www.bozar.be
- 2. Jan Fabre** Kennismaking met Fabres kijkdozen en denkmodellen, de eerste aanzet van zijn grote werken. Vlaams Parlement, De Loketten, IJzerenkruisstraat 99, Brussel, tot 24 juni, 10-17 uur, zondag gesloten.
- 3. BlowUp** Een nieuwe en kleurrijke generatie Belgische fotografen. Botanique, Koningsstraat 236, Brussel, tot 27 april, 02-226.12.11 www.blowup-photos.org

- **A room of one's own – Een kamer voor jezelf** De Markten, Oude Graanmarkt 5, Brussel, tot 16/4 (02-512.34.25)
- **Architectuur en vrijmetselarij** Museum voor Architectuur, De Loge, Kluisstraat 86, Brussel, tot 23/12 (02-642.24.62)
- **Arthur Dupon** Elzenveld, Lange Gasthuisstraat 45, Antwerpen, tot 23/4 (03-202.77.71)
- **Carl De Keyzer** Zwart Huis, Dumortierlaan 8, Knokke, tot 5/6 (050-61.35.65)
- **De Nederlandse boekband in de 18de eeuw** Bibliotheca Wittockiana, Bemelstraat 23, Sint-Pieters-Woluwe, tot 6/5 (02-770.53.33)
- **De-Regulation – Kutlug Ataman** Muhka, Leuvenstraat, Antwerpen, tot 28/5 (03-260.99.99)
- **Einstein anders bekeken** Tour & Taxis, Havenlaan 86, Brussel, tot 1/5 (02-549.60.49)
- **Er was eens... Sprookjes in beeld** Hallepoort, Zuidlaan, Brussel, tot 16/4 (02-534.34.52)
- **Etienne Desmet** De Zwarte Panter, Hoogstraat 70-74, Antwerpen, tot 9/4 (03-233.13.45)
- **Honoré d'O – La Quête** B.P.S. 22, Boulevard Solvay 22, Charleroi, tot 28/5 (071-27.29.71)
- **Ilya & Emilia Kabakov** Deweer Art Gallery, Tiegemstraat 6A, Otegem, tot 23/4 (056-644.893)
- **Internationale biënnale van de fotografie** Diverse locaties in Luik, tot 31/3 (04-223.19.60 en www.biennalephotoliege.com)
- **James Welling – William Eggleston** Xavier Hufkens, Sint-Jorisstraat 6-8, Brussel, tot 8/4 (02-639.67.30)
- **Jan De Cock** Stella Lohaus Gallery, Vlaamse Kaai 47, Antwerpen, tot 22/4 (03-248.08.71)
- **Johan Clarysse** Galerie S. & H. De Buck, Zuidstationstraat 25, Gent, tot 22/4 (09-225.10.81)
- **L'Art nouveau – Het huis Bing** Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regenschapsstraat 3, Brussel, tot 23/6 (02-508.32.11)
- **Marokko – Levend erfgoed** Etnografisch Museum, Suikerrui 19, Antwerpen, tot 1/10 (03-220.86.00)
- **Masereel in kleur** Koningin Fabiolazaal, Jezusstraat 28, Antwerpen, tot 2/4 (03-203.42.05)
- **Obsessions – Alfred Kubin** Stadhuis, Grote Markt, Brussel en Ropsmuseum, rue Fumal 12, Namen, tot 18/6 (02-279.64.45 en 081-22.01.10)
- **Patrick Van Caeckenbergh – Maquettes** Zeno X Gallery, Leopold De Waelplaats 16, Antwerpen, tot 22/4 (03-216.16.26)
- **Pierre Alechinsky** Galerie Dessers, Naamsestraat 11-13, Leuven, tot 28/3 (016-22.87.27)
- **Pijn** Dr. Guislain Museum, J. Guislainstraat 43, Gent, tot 30/4 (09-216.35.95)
- **Roger Raveel – litho's, etsen, houtsneden** Galerie Gabriël Van de Weghe, Anzegemseweg 11, Wortegem, tot 9/4 (056-68.86.91)
- **R&S(n)** De Singel, Desguinlei 25, Antwerpen, tot 9/4 (03-248.28.28)
- **Short Turns – Messieurs Delmotte Peter Finnemore Kuang-Yu Tsui** Argos, Werfstraat 13, Brussel, tot 1/4 (02-229.00.03)
- **Tales from a globalizing world – Tien fotografen** Tour & Taxis, Havenlaan 86, Brussel, tot 25/4 www.globalizingworld.net
- **Theo Van Rysselberghe** Paleis voor Schone Kunsten, Koningsstraat 10, Brussel, tot 21/5 (02-507.82.00)
- **Thomas Struth** Galerie Meert Rihoux, Vaartstraat 13, Brussel, tot 1/4 (02-219.14.22)
- **Van art nouveau tot Studio Glass Movement – De collectie Alonso** Design Museum, Jan Breydelstraat 5, Gent, tot einde 2006 (09-267.99.99)
- **Voorbij het zwart – Laureaten van de Gaverprijs** Be-Part, Westerlaan 17, Waregem, tot 23/4 (056-62.94.10)

Volledig overzicht op www.standaard.be/uit